

Förstudie byanät - Intresse av samverkansprojekt

För Leader Västra Småland

November 2019

A-focus

A-focus, etablerat år 2000, är ett konsultföretag som erbjuder tjänster inom utredningar, marknadsstrategi, marknadsundersökningar, analys och rådgivning. Utmärkande för våra uppdrag är att de ofta handlar om att bidra till ökad marknadsinsikt hos uppdragsgivare. Vi hjälper kunder att identifiera marknadsförutsättningar, viktiga förändringar i marknadsförutsättningarna, ändrade preferenser hos slutanvändare och att inhämta avgörande insikter. Dessa insikter hjälper vi sedan våra kunder att omsätta till deras verklighet på strategisk och taktisk nivå. För att uppnå en hög verkningsgrad arbetar A-focus i nära samarbete med kunden med kunskapsöverföring med moderna tekniker och enligt ledande metoder. De kompetensområden som utmärker A-focus är:

- Expertkunskap och insikt om marknaden för elektronisk kommunikation och IKT, dess marknadskrafter samt tekniska, ekonomiska och juridiska förutsättningar.
- Stor kunskap om praktiska angreppssätt, verktyg och modeller. I detta inkluderas även kunskap och erfarenhet av utrednings- och undersökningsmetodik, teknikutvärderingar, ekonomiska kalkyler samt rådgivning.
- Kunskap och erfarenhet om tv- och bredbandsmarknadens regulatoriska omvärld, regelverkens tillämpning och dess inverkan på marknaden.
- Mångårig erfarenhet av komplexa utredningar och marknadsstudier åt offentlig förvaltning. Stor insikt i hur olika perspektiv; politik, marknad, ekonomi och juridik måste samverka hos dessa uppdragsgivare.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1 INLEDNING	4
1.1 UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE.....	5
2 FAKTA OM BYANÄTEN	6
2.1 BEFINTLIG SAMVERKAN OCH STÖD FRÅN ANDRA.....	8
2.2 FINANSIERING.....	8
2.3 TEKNIK OCH NÄTDRIFT	8
2.4 AKTIVERING AV NÄT/TJÄNSTER	9
2.5 ÄGA ELLER ÖVERLÅTA	9
2.6 STYRELSE- OCH FÖRENINGSSARBETE	10
3 TANKAR/IDÉER OM SAMVERKAN	11
4 PLANERING WORKSHOP.....	12
4.1 WORKSHOPENS GENOMFÖRANDE	12
4.2 GODA EXEMPEL	13
4.3 REFLEKTION OCH NÄSTA STEG.....	14
BILAGA	15
NÅGRA CITAT FRÅN INTERVJUerna:	15

1 Inledning

Leader Västra Småland ska jobba för ett utvecklat entreprenörskap, ökad delaktighet i samhället, en berikad kultur, en hållbar samhällsutveckling och en ännu mer attraktiv landsbygd. Leader Västra Småland sträcker sig över fyra kommuner; Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd samt delar av Jönköpings kommun.

I strategin för programperioden 2014-2020 finns bredbandsområdet med, både som en del av det övergripande målet att verka för en attraktivare landsbygd och som ett särskilt insatsområde. Den fysiska utbyggnaden av bredbandsinfrastruktur tas om hand av andra bidragsprogram som landsbygdsprogrammet och den europeiska regionalfonden. Det innebär att andra organisationer har ansvaret för den fysiska utbyggnaden medan Leader kan bidra med projekt för att hitta nya användningsområden för bredbandet samt mobilisera och stötta förstudier. Leader skulle kunna vara ett komplement till andra insatser och verka för att samordna och initiera samarbeten för att nå det nationella målet om snabbt bredband till alla.

Det finns signaler till kommuner, regionen och andra aktörer att byanät ser nya utmaningar i den fas som följer efter utbyggnaden, dvs vad gäller förvaltning, drift och underhåll och ekonomi samt att de ser en nytta i att samverka i större utsträckning. Mot bakgrund av ovanstående anser leaderkontoret att det är motiverat att genomföra en förstudie för att få en tydligare bild över utmaningarna hos de byanät som finns inom Leader Västra Småland. Syftet med förstudien är att genom en behovsinventering få en ökad kunskap och förståelse för om, och i så fall vilka, utmaningar som byanäten i leaderområdet har och om deras utmaningar löses bättre genom samverkan. Tanken är att förstudien skulle ligga till grund för en efterföljande workshop där intresserade byanät och kommunala bredbandssamordnare bjuds in för en fortsatt diskussion kring behov av, och förslag på, samverkan. A-focus har fått i uppdrag av Leader Västra Småland att genomföra förstudien samt efterföljande workshop/möte.

I Leaderområdet Västra Småland finns 11 byanät dvs ekonomiska föreningar som byggt ut fiber på landsbygden till sina medlemmar. Byanäten befinner sig i olika faser av utbyggnaden men samtliga upplever att arbetet de fått lägga ner i ansökningsfas och utbyggnadsfas

varit betungande och mer än förväntat. De uppger att många timmar av ideellt arbete lagts ner under flera år.

Uppgiften har också omfattat en mängd olika områden som till exempel budget och ekonomisk planering, juridiska frågor som avtalsutformning och upphandlingar, projektering och planering av utbyggnad, administration och medlemshantering, information och marknadsföring med mera. De intervjuade byanäten uppger även att arbetet inte varit lätt att överblicka och de flesta byanät har arbetat var och en för sig. Byanäten går nu in i en förvaltande fas och nya frågor behöver tas tag i. Förutom föreningsförvaltning och löpande nät drift ser de att utvecklingen av framtidens digitala tjänster kan komma att ställa ökade krav på teknisk robusthet. Nya upphandlingar av tjänsteleverantörer ska också genomföras kontinuerligt. Efteranslutningar efterfrågas i nästan alla byanät och förutsätter planering av både ekonomi och vidare nätutbyggnad. Administrativa och tekniska frågor ska hanteras parallellt samtidigt som en lämplig organisation och styrelse behöver finnas på plats, ett intresse som blir allt svagare.

1.1 Uppdragets genomförande

Uppdraget har genomförts enligt följande:

- Intervjuer har genomförts med samtliga elva byanät i Leaderområdet. Dessutom har samtal förts med bredbandssamordnare i Gislaveds kommun, Vaggeryds kommun och Gnosjö kommun samt Gislaveds energi. En avstämning med Jönköpings kommun har gjorts men då de har ett upplägg kring bredbandsutbyggnaden som inte innefattar byanät är de inte relevanta i detta uppdrag. Intervjuerna genomfördes i april-maj 2019.
- Bakgrundsfakta, reflektioner, slutsatser samt förslag på genomförande av workshop har sammanfattats och stämts av med leaderkontoret under maj och juni 2019 då även beslut att genomföra en workshop togs.
- Den planerade workshopen genomfördes den 19e november på Haga värdshus i Hillerstorp. Workshopen planerades initialt till den 29e augusti 2019 men till följd av för få anmälningar senarelades den till november.
- Resultatet från förstudien och resultatet från workshopen har sammanfattats i denna skriftliga slutrapport i november 2019.

Uppdraget har genomförts under april - november 2019. Under arbetets gång har löpande avstämningar skett med leaderkontoret i samverkan med Byanätsforum och Region Jönköpings län.

2 Fakta om byanäten

Byanäten i området är av varierande storlek och har mellan 32 och 800 anslutningar. Två av byanäten var klara redan 2014. De övriga nio byanäten har nyligen blivit klara eller blir klara inom kort. Sju av byanäten har finansierats med hjälp av stöd, två byggts ut av kommersiella aktörer, det ena av Svenska stadsnät/Telia och det andra av IP-Only. Två byanät har finansierats av medlemmarna.

Med de krav som följer av stödprogrammen¹ så kommer sex byanät att äga sina nät i flera år framåt. Åtta byanät har ännu inte bestämt sig för vad de ska göra med sitt nät därefter. De upplever en osäkerhet till följd av att de å ena sidan anser att ägandet av nätet ger en bättre kontroll och därmed större möjligheter att prioritera medlemmarnas intressen, å andra sidan

---

¹ Stöd från Landsbygdsprogrammet har krav på att föreningen måste äga nätet i minst fem år.

innebär överlåtelse av nätet att förvaltningsfasen blir en mindre belastning både vad gäller kompetens och ansvar för drift och underhåll.

Enligt uppgifter i studien är samtliga byanät väl medvetna om och följer de regelverk/krav som följer av stöden. Samtliga är med i ledningskollen.se, har besiktat nätet, byggt enligt robust fiber med GPS-inmätning, har digital dokumentation med mera. Hur långt de kommit och anpassat sitt arbete för förvaltning och löpande drift varierar i och med att de befinner sig i olika fas. Samtliga är medvetna om att de kommer att ställas inför nya frågor, men för de flesta är den primära uppgiften att avsluta själva utbyggnaden och att aktivera fiber-nätet så att andra aktörer kan börja erbjuda slutkundstjänster. I samtliga nät har avbrott och störningar varit få och i de fall de inträffat har de berott på strömavbrott och/eller avgrävningar.

Kommun som fiberföreningen finns i	Fiberföreningen namn	Antal anslutningar i fiberföreningen	Har fiberföreningen använt offentligt stöd	I vilken fas befinner sig fiberföreningen	Vilken kommunikationsoperatör använder fiberföreningen
Gislaved	Reftele-Anderstorps fiberförening, ekonomisk förening	350	Ja, från Landsbygdsprogrammet	Under utbyggnad klara under 2019	IP-Only
Gislaved	Burseryds fiberförening, ekonomisk förening	330	Nej, Telia finansierar	Två etapper klara, tredje etappen oklart om Telia vill bygga, Har sagt nej	Svenska stadsnät/Telia
Gislaved	Fiber 35, ekonomisk förening	75	Ja, från kommunen	Under utbyggnad klara under 2019	Ej klart, en arbetsgrupp arbetar med detta
Gislaved	SHG fiber, ekonomisk förening	330	Nej	Nästan klara	Svenska stadsnät/Telia
Gislaved	Sunnarydsbygdens fiberförening, ekonomisk förening	120	Nej, IP-Only finansierar	Under utbyggnad klara under 2019	IP-Only
Gislaved	Båraryd-Hestra fiberförening, ekonomisk förening	155	Ja, från Landsbygdsprogrammet	Klart sedan 2014	Svenska stadsnät/Telia
Gislaved	Sandshults bredbandsförening, ekonomisk förening	90	Nej	Klart sedan 2014	Svenska stadsnät/Telia
Gnosjö	Nya Åsenhögafiber, ekonomisk förening	240	Ja, från Landsbygdsprogrammet	Under utbyggnad	Svenska stadsnät/Telia
Gnosjö	Hestra-Berg bredbandsförening/Åsenhögafiber, ekonomisk förening	32	Delvis från Landsbygdsprogrammet	Klart	Svenska stadsnät/Telia
Vaggeryd	Västra fiber i Vaggeryds kommun, ekonomisk förening	700	Ja, från Landsbygdsprogrammet	Under uppbyggnad, klara under 2020	IP-Only
Vaggeryd	Vaggeryds kommuns Östra fiberförening, ekonomisk förening	800	Ja, från Landsbygdsprogrammet	Klara, två anslutningar kvar	IP-Only

Tabell 1: Sammanställning över byanäten i studien

2.1 Befintlig samverkan och stöd från andra

Intervjuerna tyder på att byanäten arbetar var och en för sig i stor utsträckning. Det betyder i sin tur att respektive byanät inhämtat nödvändig kunskap och information på i stort sett samma frågor. Den egna informationsinhämtningen har också skett genom inläsning av offentligt tillgängligt material samt genom kontakter och stöd från andra aktörer såsom;

- Andra byanät
- Kommunen
- Regionen
- Länsstyrelsen
- Bynet
- Operatörerna (Telia/Svenska stadsnät, IP-Only)
- Entreprenad-/grävfirman
- Byanätsforum
- Expertis inom byanätet

I vilken utsträckning de inhämtat och fått stöd av andra varierar mellan byanäten.

2.2 Finansiering

Som nämnts ovan har sju byanät kompletterat finansiering från medlemmarna med ekonomiskt offentligt stöd. De har också haft möjlighet att låna pengar under utbyggnaden och kommunerna har i regel gått in som borgenärer.

Flera byanät har idag ett färdigt ekonomiskt upplägg för hur efteranslutningar ska hanteras. Det vanligaste är att befintliga fastigheter som tackat nej till anslutning i första skedet får betala minst samma anslutningsavgift som övriga medlemmar, men med tillägg för faktiskt anläggningskostnad utöver anslutningsavgiften. Vid nybyggnation får fastighetsägaren i de flesta fall samma upplägg som det ursprungliga erbjudandet till medlemmarna.

2.3 Teknik och nätdrift

Ett ansvar för nätdriften följer som nätägare. Det är idag en stor variation i hur byanäten löst drift och underhåll, en väsentlig anledning till det är att de befinner sig i olika faser av utbyggnaden. De som ännu inte är klara med utbyggnaden betraktar inte denna fråga som

kritisk än och har inte skrivit avtal om drift och underhåll. Däremot planeras det i samband med att nätet är färdigställt. De som har tecknat avtal har gjort det med den grävfirma de anlitat, kommunikationsoperatören eller kommunens energibolag. De som redan på förhand bestämt att överlåta nätet på annan aktör har redan lämnat över ansvaret för drift och underhåll till den framtida nätägaren.

Ett sätt att säkra driften av nätet och av tjänsterna är att bygga redundanta förbindelser. Förstudien har inte visat på att något byanät har redundanta förbindelser. Det är emellertid en fråga flera av de intervjuade funderat över och cirka hälften av byanäten har också utvärderat möjligheten. Det geografiska avståndet har försvårat möjligheterna till att hitta en lösning men verkar vara en fråga som kommer att bli mer aktuell framöver.

2.4 Aktivering av nät/tjänster

Samtliga elva byanät har antingen Svenska stadsnät/Telia eller IP-Only som kommunikationsoperatör. Vissa byanät har ett så kallat öppet nät där varje medlem får välja och avtala fritt bland de tjänsteleverantörer som finns i nätet. Andra byanät har tecknat gruppavtal med Telia, ett sätt att förenkla och att få ner priset för medlemmarna. De byanät som fortfarande är kvar i utbyggnadsfasen har ännu inte gjort klart upplägget.

Det är vanligt att dessa avtal gäller i fem år, därefter behöver nya avtal tecknas. Några byanät har framfört att de känner en osäkerhet kring vad nya avtal kommer att innebära. Flera har farhågor om att det kan komma att bli dyrare. De anger också att de känner en viss osäkerhet kring vad framtidens tjänster kommer att innebära, exempelvis om det kommer fler tjänsteleverantörer som kan behöva anslutas och/eller om kommuner och andra offentliga organisationer vill leverera sina tjänster över nätet. Därmed finns också funderingar på om ytterligare avtal behöver utformas och ingås, nya ekonomiska rutiner upprättas och om andra krav på drift och underhåll kommer att ställas.

2.5 Äga eller överlåta

Av de åtta byanät som inte beslutat om överlåtelse har endast två uttryckt att de har för avsikt att äga nätet långsiktigt. De övriga har ännu inte tagit ställning till det ena eller andra. Det finns många frågor som de söker svar på:

- Det fanns ett intresse från marknadsaktörerna i utbyggnadsfasen, vad händer vid en överlåtelse? Hur säkra kan de vara på att det finns ett intresse att ta ansvar och driva nätet långsiktigt?
- Det skulle kännas bättre om en offentlig aktör ägde nätet i så fall, finns det några sådana möjligheter?
- Det har lagts ned ett omfattande ideellt arbete, ska det ges bort till en kommersiell aktör eller finns det möjlighet att få ersättning?
- Hur betungande är förvaltningsfasen, kan det vara möjligt för oss att orka det i framtiden? Det förutsätter ett fortsatt ideellt engagemang?
- Hur gör och tänker andra byanät?

2.6 Styrelse- och föreningsarbete

Det är viktigt med ett fungerande styrelse- och föreningsarbete även framöver. Det kommer att behövas såväl ett tekniskt som administrativt arbete inom varje byanät. De flesta byanät har framfört att den höga arbetsbelastningen är en stor utmaning även på sikt. I flera byanät har delar av styrelsen bytts ut i samband med att utbyggnaden avklarats och viss kompetens därmed försvunnit. För flera finns det en oro kring hur styrelse- och föreningsarbetet ska kunna säkerställas när intresset för föreningsarbete avtar. Några exempel som visar på att uppgiften är krävande och föränderlig byanäten är att:

- Regelverk och myndigheternas bedömningar ändrats och ändras kontinuerligt.
- Nya krav och förväntningar tillkommit från både myndigheter och andra aktörer.
- Intresset från medlemmarna sjönk i samband med att utbyggnaden färdigställts och tjänster levererats.
- Behovet och kraven på driftssäkerhet i näten ökar.
- Byanäten arbetar var och en för sig och skulle kunna bli starkare tillsammans.
- Det finns inte samma struktur och stöd i förvaltningsfasen och det är något som behöver arbetas vidare med.

3 Tankar/idéer om samverkan

Samtliga åtta byanät (som inte beslutat om överlåtelse) uttryckte under intervjuerna ett intresse av en fortsatt diskussion om samverkansmöjligheter. Ett av dessa byanät ändrades sig dock efter att frågan togs upp i föreningens styrelse.

Byanäten har framförallt lyft två fördelar med samverkan; att de skulle kunna bli en starkare part tillsammans och att kunna lära sig av varandra istället för att behöva lära sig samma sak var och en för sig. Under samtalen har följande behov/idéer om samverkan framförts.

- Diskussion kring för- och nackdelar med att fortsätta äga eller överlåta nätet.
- Möjligheter att dela resurser, till exempel inom administration, ekonomi, drift och underhåll.
- Möjligheter att göra gemensamma upphandlingar, till exempel inom drift och underhåll, kommunikationsoperatör, tjänsteleverantör.
- Gemensamma utbildningstillfällen för olika målgrupper (medlemmar/styrelse/sakkunniga) och med olika innehåll.
- Regelbundna nätverksträffar för att utbyta erfarenheter och kunskap.
- En plattform för att gemensamt sätta sig in i komplexa frågor.
- Diskussion kring kommunens roll och vad kommunen kan bidra med gentemot byanäten.
- Utreda juridiska frågor som avtalsrätt och vad man får/inte får göra som förening.
- Långsiktiga ekonomiska frågor.
- Öka förståelsen för vilka de viktigaste förvaltningsdelarna är.
- Få goda exempel inom drift och underhåll och förvaltning.

Det har också framförts att förutsättningarna för att samverkan ska fungera är att det inte "bara" blir ett diskussionsforum, en bra samverkansform behöver även ett tydligt syfte och struktur. Det vore också bra om någon utses till ansvarig för att hålla samman initiativet, det finns annars en stor risk att initiativet rinner ut i sanden.

Noteras bör att även de tre berörda kommunala bredbandssamordnarna har visat sitt intresse för en fortsatt diskussion om samverkan.

4 Planering workshop

Sammantaget ledde förstudien till att Leader Västra Småland fattade beslut om att genomföra ett möte/workshop med syfte att berörda skulle få tillfälle att samlas och fördjupa diskussionen kring behov och förslag på samverkan. Förhoppningen var att workshopen skulle bli startskottet på ett nytt sätt att arbeta med byanäten med fokus på samverkan.

4.1 Workshopens genomförande

Workshopen genomfördes tisdagen den 19e november kl 17.30 – 20.00 på Haga vårdshus i Hillerstorp. 25 deltagare från följande organisationer närvarade:

- A-focus AB
- Byanätsforum
- Båraryd-Hestra fiberförening
- Gislaved-Anderstorp Fiberförening
- Gislaved energi koncern AB
- Gislaveds Kommun
- Gislaveds stadsnät
- Gnosjö Kommun
- Hestra-Berg bredbandsförening
- Leader Västra Småland
- Nya Åsenhögafibern
- Region Jönköpings län
- Sandshults bredbandsförening
- Vaggeryds Kommun

Dessutom presenterades befintliga samverkansprojekt från

- Västfiber
- TKF fiber
- Säffle Landsbygdsnät (via videolänk)

Kvällens möte var indelat i två avsnitt där det första avsnittet bestod av information från olika aktörer och det andra avsnittet bestod av en ledd diskussion. Nedan återges dagordningen.

17.30 – 18.50 - Information

- Inledning och presentation
- Resultat från intervjuerna med er
- Presentation av goda exempel på samverkan mellan byanät
  - Västfiber
  - TKF fiber
  - Säffle Landsbygdsnät
(videolänk)
- Presentation av Byanätsforum och hur de stöttar byanät
- Information från Region Gävleborg
- Fikapaus

19.00 – 19.50 (Workshop/diskussion)

- Diskussion kring viktiga områden för er framöver?
- Diskussion kring områden där ni tjänar på att samverka?
- Vilka kan bidra med vad?
- Vad behövs för att komma vidare till nästa steg?

19.50 – 20.00 (Sammanfattning)**20.00 – 21.00 (Fortsatta diskussioner)**

- Möjlighet för vidare diskussion och mingel

4.2 Goda exempel

Tre exempel; Västfiber, TKF fiber och Säffle Landsbygdsnät beskrev på vilket sätt de valt att samverka, hur samverkan utvecklats över tiden och vilka fördelar de haft med samverkan. Samtliga tre exempel ansåg att det var ett rätt beslut att börja samverka. De fördelar som lyftes var:

- Gemensamma ramavtal.
- Starkare förhandlingspart gentemot större aktörer.
- Mer effektivt att sköta vissa uppgifter tillsammans än var och en för sig.
- Möjlighet att köpa in tjänster för uppgifter respektive förening inte orkar med eller vill hålla på med.
- Enklare att få kontakt och bjuda in olika aktörer till möten och diskussioner.
- En naturlig plattform att utgå från för att bygga samman sina nät och skapa redundans.
- Ett sätt att hantera problem om medlemmarna i föreningen tappat intresse för att engagera sig (finns fler att välja bland).
- Större ekonomiska möjligheter att anställa personer.
- Det blir enklare att driva verksamheten som ett företag.
- Utveckla gemensamma affärsmodeller för exempelvis uthyrning av svart fiber.

4.3 Reflektion och nästa steg

Under diskussionsavsnittet var det en hel del synpunkter som framfördes samt frågor till de olika aktörer som medverkade. De konstaterade att byanäten har olika förutsättningar men att uppgiften trots det är densamma. Flera betonade betydelsen av att betrakta sin verksamhet som ett företag och inte som ideella insatser.

Majoriteten såg fördelar med samverkan samtidigt som det fanns en osäkerhet kring hur denna samverkan skulle ske och utformas. Några uttryckte att de ville bevara sin flexibilitet och kontroll själva och inte bli styrda av andra. Det fanns också en oro över att samverkan ibland leder till resultatlösa diskussioner och ineffektivitet.

Samtliga var överens om att samverkan bör ske informellt till en början och en eventuell utveckling får ske över tid. Gruppen enades om att ett ytterligare tillfälle för nätverkande var önskvärt. Förutom allmänt erfarenhetsutbyte fanns det önskemål om ett utbildningstillfälle avseende föreningsförvaltning-/styrelsearbete. Gruppen enades också om att leaderområdet i västra småland var ett bra geografiskt upptagningsområde och att samtliga sju byanät som visat intresse för frågan skulle bjudas in (liksom denna gång).

- Ansvarig för inbjudan: Leaderkontoret
- Upptagningsområde: Leaderområdet
- När i tiden: januari – februari 2020
- Syfte: Ett utbildningstillfälle kring föreningsförvaltning-/styrelsearbete samt ett tillfälle för vidare diskussion och erfarenhetsutbyte.

Bilaga

Några citat från intervjuerna:

”Vi har egentligen ingen förvaltande process, kommer att behöva ändra stadgarna, ekonomisk buffert, köpa in administrativ kraft, plan för efteranslutningar.....”

”Redundans är viktigt, diskussionen har varit uppe men kanske kan lösas i framtiden.”

”Tanken var aldrig att vi skulle förvalta/äga nätet, skulle bara ner i marken.”

”Vi ska slutföra byggnationen, måste äga nätet i fem år till, sen får vi se.”

”Vi behöver gå samman och bli starkare.”

”Vi ska tväklöst äga nätet även i framtiden.”

”Inte klokt egentligen, värker fram det här i varje förening – frustrerande.”

”Nätverksträffar är alltid bra.”

”Uppfinner hjulet varje gång.”

”Nu är vi klara och det är ganska lugnt, vill ha bättre förberedelse inför framtiden.”

”Många av dessa nät är inte säkra, vad händer framöver?”

”Information och utbildning behövs, både till allmänheten/medlemmarna och de som har specialintresse.”